

PARTER

Sökande

Metsä Board Sverige AB, 556585-8866, Husums fabrik, 896 80 Husum

Ombud: Advokat [REDACTED] Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Box 1711, 111 87 Stockholm

Motparter

1. Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 871 86 Härnösand
2. Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

SAKEN

Ansökan om ändringstillstånd för byte av sodapanna m.m. vid befintliga anläggningar vid Husums fabrik, Örnsköldsviks kommun

Avrinningsområde: (32/33)

Koordinater: N: 7028733 E: 708376 (SWEREF 99 TM)

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar Metsä Board Sverige AB (Bolaget) tillstånd enligt miljöbalken att, som ändring till vad som prövats genom domstolens deldomar den 18 december 2012 i mål nr M 1726-12 och den 7 juli 2015 i mål nr M 173-15, vidta följande ändringar vid massa- och kartongfabriken i Husum på fastigheten Erik-Larstorpet 1:6 i Örnsköldsviks kommun

1. uppförande och drift av en ny sodapanna för att ersätta de två befintliga sodapannorna,

2. installation av ytterligare en indunstningsapparat och en slutförtjockare i indunstningsanläggningen,
3. uppförande och drift av en ny mottrycksturbin som ersättning för tre befintliga mottrycksturbiner, samt
4. vidtagande av de ytterligare anpassningar och mindre ändringar som föranleds av ändringarna i 1-3 ovan och som närmare redovisas i ansökningshandlingarna.

Slutliga villkor

För nu meddelat tillstånd ska följande slutliga villkor gälla.

Allmänt villkor

1. Om inte annat framgår av denna dom ska verksamheten som omfattas av detta tillstånd bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Bolaget har uppgett eller åtagit sig i målet.

Utsläpp till luft

2. Utsläpp av gasformigt svavel från sodapanna, mesaugn och reservsystemet för hantering av starka gaser får som årsmedelvärde inte överstiga 0,20 kg per ton massa. Utsläppet får som månadsmedelvärde inte överstiga 0,30 kg per ton massa under tio månader per kalenderår. Kontroll av utsläppet ska för sodapanna och mesaugn ske genom kontinuerlig mätning. Mätning och beräkningar av utsläpp från reservsystemet för hantering av starka gaser kan ske enligt schablon eller på annat sätt som ska godkännas av tillsynsmyndigheten och som verifieras vid årlig besiktning.

Villkoret ska börja gälla då den nya sodapannan tas i drift. Intill dess ska villkor 3.1 fortsatt gälla.

3. Utsläpp av övrigt och diffust gasformigt svavel (gaser som inte samlas upp) får som årsmedelvärde inte överstiga 0,27 kg per ton massa. Kontroll av utsläppen ska ske genom mätning minst en gång per kvartal.

Villkoret ska börja gälla då den nya sodapannan tas i drift. Intill dess ska villkor 3.2 fortsatt gälla.

Uppskjutna frågor

Mark- och miljödomstolen skjuter med tillämpning av 22 kap. 27 § miljöbalken upp frågan om fastställande av slutliga villkor för:

- utsläpp av kväveoxider från sodapanna och mesaugn
- utsläpp av stoff från sodapannan

Under prövotiden ska följande utredningar genomföras.

- U1. a) De tekniska, ekonomiska och miljömässiga förutsättningarna att minska utsläppen av kväveoxider från den nya sodapannan inklusive möjligheten att installera skrubberteknik,
  - b) vilka konsekvenser installation av skrubberteknik kan ha på övrig process- och reningsutrustning och utsläpp till miljön samt
  - c) faktiska utsläppsnivåer av kväveoxider från sodapannan vid stabil drift.

- U2. Utvärdering och optimering av driften av sodapannan och stoftreningsutrustningen för att åstadkomma så låga stoftutsläpp som möjligt.

Utredningarna U1 och U2 ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Resultat av utredningarna U1 och U2 samt förslag till slutliga villkor ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast två år efter att sodapannan tagits i drift.

Provisoriska föreskrifter

Under prövotiden gäller följande provisoriska föreskrifter:

P1. Utsläppet av kväveoxider (räknat som kvävedioxid) från sodapannan, mesaugnen och eventuell gasdestruktionspanna får

- vid produktion av högst 600 000 ton massa per år uppgå till högst 870 ton per år, och
- vid produktion av över 600 000 ton massa per år uppgå till högst 1,45 kg per ton producerad massa, beräknat som årsmedelvärde.

Utsläpp av kväveoxider ska mätas med kontinuerligt registrerande instrument.

P2. Utsläpp av stoft från sodapannan får som årsmedelvärde inte överstiga 30 mg/Nm³. Kontroll av utsläppet ska ske genom mätning minst en gång per kvartal.

De provisoriska föreskrifterna P1 och P2 ska börja gälla då den nya sodapannan tas i drift och ska gälla intill dess annat beslutas. Fram till drifttagandet av den nya sodapannan ska nuvarande villkor 3.7 och 3.11 fortsatt gälla.

Övriga villkorsfrågor

För ändringstillståndet gäller de villkor samt den delegation som har föreskrivits i mark- och miljödomstolens deldomar 2012-12-18 i mål nr M 1726-12, 2015-07-07 och 2016-03-31 i mål nr M 173-15 samt Svea hovrätts, Mark- och miljööverdomstolen, dom 2016-12-21 i mål M 3967-16, om inte annat framgår av denna dom.

Villkor 3.6 ska upphöra att gälla när den nya sodapannan tagits i drift.

Igångsättningstid

De i denna deldom tillståndsgivna ändringarna ska ha tagits i drift senast fem år från dagen för lagakraftvunnen tillståndsdom.

Verkställighetsförordnande

Tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att deldomen inte har vunnit laga kraft.

Övrigt

Bolaget ska underrätta mark- och miljödomstolen samt tillsynsmyndigheten när den nya sodapannan tas i drift.

BAKGRUND

Husums fabrik är belägen på Bolagets fastighet Örnköldsvik Erik-Larstorpet 1:6 på halvön Rågön. I väster avgränsas halvön av en havsvik i vilken Husån och Gideälven mynnar. I öster och söder finns några skär och öppet hav. Nord och nordväst om fabriksområdet ligger Husums samhälle med cirka 1 600 invånare.

Fabriken omfattar ett massabruk för produktion av blekt sulfatmassa och ett kartongbruk för produktion av linerboard, kartong och papper. I massabruket finns anläggningar för kemikalieåtervinning och energiproduktion bl.a. två sodapannor och mottrycksturbiner. De två sodapannorna är mer än 30 år gamla och en fortsatt drift av dessa kommer att medföra höga underhållskostnader och återkommande behov av driftstopp för planerade underhållsinsatser under ett större antal år framöver. Risken för driftavbrott och liknande händelser ökar också med en äldre processutrustning. Bolaget har beslutat att ersätta de två befintliga sodapannorna med en ny modern sodapanna med högre prestanda

Genom att den nya sodapannan ges högre prestanda än de två befintliga sodapannorna tillsammans kommer Bolaget samtidigt att vidta vissa följdändringar och uppgraderingar i annan befintlig utrustning för att öka den egna elproduktionen och därmed höja energieffektiviteten vid fabriken. Ändringarna är även ett led i utfasningen av fossila bränslen vid uppstart av sodapannan och utgör därmed ett viktigt steg i Bolagets arbete mot en fossilfri fabrik till år 2030. Genom ändringarna förväntas självförsörjningsgraden vad avser elenergi öka från ca 50 till ca 85 procent. Fabrikens samlade ångbehov kommer även fortsättningsvis att kunna tillgodoses genom i huvudsak förbränning av interna biobränslen.

De sökta ändringarna innefattar endast åtgärder inom den del av massabruket som avser kemikalieåtervinning och energiproduktion.

GÄLLANDE TILLSTÅND M.M.

Grundtillståndet till den miljöfarliga verksamheten vid Husums fabrik meddelades av mark- och miljödomstolen genom deldom den 18 december 2012 i mål nr M 1726-12. Genom ändringstillstånd meddelat av domstolen den 7 juli 2015 i mål M 173-15 fick Bolaget tillstånd till viss produktionsökning varvid de villkor, prövotidsförordnanden och bemyndiganden som meddelats i 2012 års deldom skulle gälla även för den utökade produktionen.

Bolaget har därmed tillstånd att vid Husums fabrik årligen producera högst 750 000 ton blekt 90-procentig sulfatmassa och 850 000 ton linerboard, kartong och papper. Under 2019 producerades 673 000 ton massa och 542 000 ton kartong/linerboard. De i 2012 års deldom meddelade prövotidsförfarandena har med ett undantag avslutats och i dessa delar har slutliga villkor meddelats genom deldomar den 21 mars 2014, den 31 mars 2016 och den 21 december 2016. Det återstående prövotidsförfarandet avser villkor för utsläpp till vatten av kadmium (U1) och i den frågan åligger det Bolaget att ge in prövotidsredovisning till domstolen senast den 1 mars 2021.

Bolaget har också erhållit tillstånd enligt miljöbalken till hamnverksamhet och vattenverksamhet i anslutning till Husums fabrik. Den verksamhet som avses med dessa tillstånd berörs inte av de nu sökta ändringarna.

Bolaget anmälde flertalet av de nu planerade ändringarna som mindre ändringar av verksamheten. Länsstyrelsen i Västernorrlands län (som tillsynsmyndighet) fann dock i beslut den 28 augusti 2019 (dnr 555-4579-2019) att ändringarna var tillståndspliktiga och därför inte fick utföras med stöd av den gjorda anmälan.

Mark- och miljödomstolen har i nu aktuellt mål genom en deldom den 24 mars 2020 gett Bolaget s.k. byggnadstillstånd till schakt- och grundläggningsarbeten, inklusive pålning, för tillkommande byggnader och skorsten på fastigheten. Mark- och miljödomstolen fann då dels att verksamheten var tillåtlig och dels att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyllde kraven i 6 kap. miljöbalken.

Bolaget har den 9 juni 2020 ansökt om att målet ska behandlas med förtur. Tingsrätten avslog denna ansökan i ett beslut den 16 juni 2020.

YRKANDEN M.M.

Nedan tas de yrkanden och inställningar upp som inte redan behandlats i den tidigare deldomen i målet (den s.k. byggnadsdomen) meddelad den 24 mars 2020.

Bolaget yrkar att mark- och miljödomstolen meddelar Bolaget tillstånd enligt miljöbalken att, som ändring till vad som prövats genom domstolens deldomar den 18 december 2012 i mål nr M 1726-12 och den 7 juli 2015 i mål nr M 173-15, vidta följande ändringar vid massa- och kartongfabriken i Husum (Husums fabrik):

1. uppförande och drift av en ny sodapanna till ersättande av de två befintliga sodapannorna;
2. installation av ytterligare en indunstningsapparat och en slutförtjockare i indunstningsanläggningen;
3. uppförande och drift av en ny mottrycksturbin som ersättning för tre befintliga mottrycksturbiner; samt
4. vidtagande av de ytterligare anpassningar och mindre ändringar som föranleds av ändringarna i 1 - 3 ovan och som närmare redovisas i Bolagets ansökan jämte bilagor.

Bolaget yrkar vidare att domstolen,

- bestämmer att de i denna dom tillståndsgivna ändringarna ska ha tagits i drift senast 5 år från dagen för lagkraftvunnen tillståndsdom (igångsättningstid)
- med stöd av 22 kap. 28 § miljöbalken, förordnar att domen får tas i anspråk utan hinder av att den inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande).

Naturvårdsverket anser att de sökta ändringarna av verksamheten är tillåtliga och yrkar utöver eller med ändring av Bolagets villkorsförslag att de villkor, prövotidsredovisningar och provisoriska föreskrifter, som föreslås av verket och redovisas nedan ska föreskrivas. Naturvårdsverket har ingen erinran mot att verkställighetsförordnande meddelas.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anser att den ansökta förändringen av verksamheten är tillätlig och har ingen erinran mot att tillstånd ges till sökt ändring under förutsättning att erforderliga villkor föreskrivs. Länsstyrelsen har ingen erinran mot att verkställighetsförordnande meddelas.

Samhällsbyggnadsnämnden i Örnsköldsviks kommun har avstått från att yttra sig över ansökan om tillstånd för byte av sodapanna.

Statens geotekniska institut (SGI) har endast bedömt den del av ansökan som avser schakt- och grundläggningsarbeten inklusive pålning, uppförande av tillkommande byggnader och skorsten samt installation av sodapanna, mottrycksturbin och annan maskinell utrustning i byggnaderna och har inte haft något att invända mot dessa åtgärder.

Trafikverket och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* har inte haft något att erinra.

Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning (SGU), och Sjöfartsverket har samtliga avstått från att yttra sig i målet.

FÖRESLAGNA VILLKOR

Bolagets villkorsförslag för det nu sökta ändringstillståndet

Allmänt villkor

1. Om inte annat framgår av denna dom ska verksamheten som omfattas av detta tillstånd bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden har uppgett eller åtagit sig i målet.

Utsläpp till luft av gasformigt svavel från sodapannan, mesaugnen och reservsystemet för hantering av okondenserbara gaser (befintligt villkor 3.1)

Bolaget föreslår **i första hand** att frågan om slutliga villkor för utsläpp av gasformigt svavel från sodapannan, mesaugnen och reservsystemet för hantering av okondenserbara gaser skjuts upp under en prövotid. Under prövotiden ska Bolaget utföra följande utredningar:

- U1. Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten utreda de tekniska förutsättningarna och förväntad effekt av att ta befintlig vitlutsskrubber i drift för behandling av starka gaser innan förbränning i reservbrännkammaren samt följa upp och sammanställa utsläppen av gasformigt svavel från sodapannan, mesaugnen och reservsystemet för hantering av starka gaser.

Utredningsresultaten, jämte i förekommande fall förslag till ytterligare utredningar eller slutliga villkor, ska redovisas till domstolen senast tre år efter att den nya sodapannan tagits i drift. Bolaget ska underrätta domstolen och tillsynsmyndigheten när pannan tas i drift.

Efter att den nya sodapannan tagits i drift och till dess annat beslutas bör följande provisoriska föreskrift gälla.

P1. Utsläpp av gasformigt svavel från sodapannan, mesaugnen och reservsystemet för hantering av okondenserbara gaser får inte överstiga 150 ton per år. Utsläppet får som månadsmedelvärde inte överstiga 0,3 kg per ton massa under 10 månader per kalenderår. Kontroll av utsläpp från sodapannan ska ske genom kontinuerlig mätning, kontroll av utsläpp från mesaugnen ska ske genom kontinuerlig mätning alternativt genom årlig registrering av besiktningsvärde. Som månadsmedelvärde för sådana utsläpp som inte mäts kontinuerligt ska en schablon användas.

Nuvarande villkor 3.1 bör upphöra att gälla när den nya sodapannan tas i drift.

Om domstolen skulle finna att det redan nu är möjligt att besluta om ett slutligt villkor föreslår Bolaget **i andra hand** att de begränsningsvärden som gäller enligt nuvarande villkor 3.1 läggs fast i ett nytt villkor, se nedan.

2. Efter att den nya sodapannan tagits i drift får utsläpp av gasformigt svavel från sodapannan, mesaugnen och reservsystemet för hantering av okondenserbara gaser inte överstiga 150 ton per år. Utsläppet får som månadsmedelvärde inte överstiga 0,3 kg per ton massa under 10 månader per kalenderår. Kontroll av utsläpp från sodapannan ska ske genom kontinuerlig mätning, kontroll av utsläpp från mesaugnen ska ske genom kontinuerlig mätning alternativt genom årlig registrering av besiktningsvärde. Som månadsmedelvärde för sådana utsläpp som inte mäts kontinuerligt ska en schablon användas.

Nuvarande villkor 3.1 bör även i detta fall upphöra att gälla när den nya sodapannan tas i drift.

Utsläpp av stoft från sodapannan (befintligt villkor 3.7)

Tillståndet föreslås **i första hand** förenas med följande villkor:

3. Efter att den nya sodapannan tagits i drift får utsläpp av stoft från sodapannan som årsmedelvärde inte överstiga 30 mg/Nm³. Kontroll av utsläppet ska ske genom mätning minst en gång per kvartal.

Nuvarande villkor 3.7 bör upphöra att gälla när den nya sodapannan tas i drift.

Om domstolen anser att det saknas tillräckligt underlag för att lägga fast ett slutligt villkor föreslås **i andra hand** att frågan om slutliga villkor för utsläpp av stoft från sodapannan skjuts upp under en prövotid. Under prövotiden ska Bolaget utföra följande utredningar:

U2. Bolaget ska trimma in sodapannan med tillhörande reningsutrustning och under prövotiden följa upp och utvärdera utsläppet av stoft från sodapannan. Resultaten och förslag till slutligt villkor för utsläpp av stoft från sodapannan ska redovisas till domstolen senast tre år efter att den nya sodapannan tagits i drift. Bolaget ska underrätta domstolen och tillsynsmyndigheten om när sodapannan tas i drift.

Efter att den nya sodapannan tagits i drift och till dess annat beslutas bör följande provisoriska föreskrift gälla.

P2. Utsläpp av stoft från sodapannan får som årsmedelvärde inte överstiga 30 mg/Nm³. Kontroll av utsläppet ska ske genom mätning minst en gång per kvartal.

Nuvarande villkor 3.7 bör även i detta fall upphöra att gälla när den nya sodapannan tas i drift.

Utsläpp av kväveoxider från sodapanna och mesaugn (befintligt villkor 3.11)

Bolaget föreslår att frågan om utsläpp av kväveoxider från sodapannan och mesaugnen skjuts upp under en prövotid. Under prövotiden ska Bolaget utföra följande utredningar:

- U3. Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten utreda
- a) de tekniska, ekonomiska och miljömässiga förutsättningarna att minska utsläppet av kväveoxider (NO_x) från den nya sodapannan inklusive möjligheten att installera skrubberteknik,
  - b) vilka konsekvenser installation av skrubberteknik kan ha på övrig process- och reningsutrustning vid Husums fabrik, samt
  - c) faktiska utsläppsnivåer av NO_x från sodapannan vid stabil drift.

Utredningsresultaten, jämte i förekommande fall förslag till ytterligare utredningar eller slutliga villkor, ska redovisas till domstolen senast tre år efter att den nya sodapannan tagits i drift. Bolaget ska underrätta domstolen och tillsynsmyndigheten om när sodapannan tas i drift.

Efter att den nya sodapannan tagits i drift och till dess annat beslutas bör följande provisoriska föreskrift gälla.

P3. Utsläppet av kväveoxider (räknat som kvävedioxid) från sodapannan och mesaugnen får som riktvärde

- vid produktion av högst 690 000 ton massa per år uppgå till högst 1 000 ton per år, och
- vid produktion över 690 000 ton massa per år uppgå till högst 1,45 kg per ton producerad massa, beräknat som årsmedelvärde.

Kväveoxidutsläppen ska mätas med kontinuerligt registrerande instrument.

Nuvarande villkor 3.11 bör upphöra att gälla när den nya sodapannan tas i drift.

Följande befintliga villkor anser Bolaget bör föreskrivas att gälla även för ändringstillståndet

- *Utsläpp till luft av övrigt och diffust svavel (villkor 3.2)*
- *Utsläpp av stoft från fastbränslepannan (villkor 3.5)*
- *Utsläpp av kväveoxider från fastbränslepannan (villkor 3.10)*
- *Buller (villkor 4.1)*
- *Avveckling av verksamheten (villkor 6.2)*
- *Kontrollfrågor (villkor 7.2)*
- *Delegation (D1), överlåtelse i visst fall till tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor*

Befintligt villkor som bör upphöra att gälla när den nya sodapannan tas i drift

- *Utsläpp av stoft från smältalösarna (villkor 3.6)*

BOLAGETS UTVECKLING AV ANSÖKAN

Prövningens avgränsning

De sökta ändringarna innefattar endast åtgärder inom den del av massabruket som avser kemikalieåtervinning och energiproduktion. Åtgärderna innebär inga förändringar vad gäller tillståndsgivna produktionsvolymerna. Åtgärderna innebär inte heller någon förändring av processerna för kemikalieåtervinning och energiproduktion och kommer inte att medföra någon risk för att tillämpliga miljö kvalitetsnormer åsidosätts och innebär inte en ökad miljöpåverkan av betydelse jämfört med nuvarande verksamhet. Alla nu gällande villkor kommer att innehållas vid den sökta verksamheten. Efter det att åtgärderna vidtagits kommer verksamheten vid Husums fabrik att bedrivas på väsentligen samma sätt som nu, men med ett bättre energiutnyttjande och med något lägre utsläpp till luft.

De planerade åtgärderna är geografiskt och funktionellt avgränsade i förhållande till den övriga verksamheten och kan därför prövas inom ramen för ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a § miljöbalken. En sådan avgränsning av prövningen innebär att gällande villkor för verksamheten kan omprövas om de har ett samband med de sökta ändringarna, vilket säkerställer att prövningen får en ändamålsenlig

avgränsning. Frågan om prövningens avgränsning har diskuterats vid det samråd som föregått ansökan och det har inte framförts någon erinran mot att åtgärderna provas inom ramen för ett ändringstillstånd.

Lokalisering och planfrågor

Den nya sodapannan kommer att uppföras medan de befintliga sodapannorna fortfarande är i drift. Detsamma gäller för den nya mottrycksturbinen. Det innebär att byggnader för den nya sodapannan och mottrycksturbinen kommer att uppföras på en ny plats inom fabriksområdet och i nya byggnader. De nya byggnaderna kommer att uppföras norr om befintliga byggnader. Byggnaden för den nya sodapannan kommer att bli ca 80 m hög medan den tillkommande turbinbyggnaden kommer att bli ca 30 m hög. I anslutning till sodapannan kommer att uppföras en ca 20 m hög byggnad för sodapannans elfilter och en ca 100 m hög skorsten.

Avståndet till närmsta bostadsbebyggelse kommer att bli något kortare än i nuläget, avståndet från den nordligaste byggnaden till närmaste bostad bedöms bli ca 200 meter. Till bostäderna på Dombäcksön nordväst om byggnaderna är avståndet ca 300 meter. Avståndet till bebyggelsen vid torget i Husum är ca 400 meter. Sydväst om fabriken är avståndet till Kasaviken ca 1 000 meter.

Fabriksområdet är detaljplanelagt för industriändamål. De sökta ändringarna bedöms vara förenliga med gällande detaljplan.

Verksamhetsbeskrivning

Ansökta ändringar är begränsade till massabrukets kemikalieåtervinning och energiproduktion. Stora delar av verksamheten vid Husums fabrik berörs därmed inte av ändringarna och redovisas inte närmare i ansökan.

Massabruket innehåller två fiberlinjer; en för produktion av blekt barrvedsmassa och en för produktion av blekt lövvedsmassa. Massabruket innehåller också avdelningar för kemikalieåtervinning och energiproduktion. Avdelningen för kemikalieåtervinning består av en indunstningsanläggning, två sodapannor, ett mixeri samt en mesaugn. Syftet med indunstningsanläggningen är att höja torrhalten i inkommande vätskor (kokkemikalier, tvättvätskor m.m.) till ca 75 procent torrs substans (TS). Tjocklut leds till förbränning i sodapannorna. Till den ena av sodapannorna leds även okondenserbara gaser från processen och metanol för förbränning. Förbränningen i sodapannorna ger upphov till ånga som leds via mottrycksturbiner för produktion av el och därefter vidare till ett ångsystem som förser processerna i massa- och kartongbruket med ånga. Ånga utgör den huvudsakliga energibäraren i verksamheten. Ånga genereras också vid förbränning i anläggningens fastbränslepanna. I fastbränslepannan förbränns bark från vedråvaran och ånga från förbränningen leds också via mottrycksturbiner för elproduktion till ångsystemet.

Den nya sodapannan

Den nya sodapannan kommer att vara modern med ett väl utvecklat förbrännings-

system med effektiva lutsprutor och lufttillförsel i fler nivåer vilket ger hög energi-effektivitet och stabila förbränningsbetingelser. För att utnyttja pannans energi-effektivitet fullt ut kommer den att dimensioneras för betydligt högre ångdata än de nuvarande, nämligen 110 bar och 515 °C, att jämföra med nuvarande sodapannor där ångdatan är ca 60 respektive 36 bar och temperaturen 435 respektive 420 °C. Vad avser lutförbränning, värmeupptag och smältahantering kommer den nya sodapannan att ha samma principiella utformning som de befintliga. Till den nya sodapannan kommer utluftningar från smältalösaren att återföras till förbränning i stället för att som idag ledas ut över tak. Liksom befintliga sodapannor kommer den nya sodapannan att ha möjlighet till förbränning av olja. Pannans start- och lastolje-brännare kommer att förberedas för möjligheten att använda biobaserat bränsle.

Okondenserbara gaser leds till sodapannan för förbränning. Under perioder när de befintliga sodapannorna inte är i drift leds de svavelhaltiga gaserna via en särskild gasdestruktionspanna. Om även den pannan är ur drift leds gaserna via en utluftningsskrubber till atmosfären. För att säkerställa fortsatt hög tillgänglighet för hantering av okondenserbara gaser kommer den nya sodapannan att utrustas med en särskild reservbrännkammare. Som ytterligare reservsystem kommer den befintliga utluftningsskrubbern att finnas kvar, men gasdestruktionspannan kommer att avvecklas i samband med att den nya sodapannan tas i drift.

Den nya sodapannan kommer att förberedas för att i framtiden också kunna ta emot svaga gaser för förbränning. Pannan kommer att ha en modern och effektiv stoftreningsutrustning i form av elfilter. Uppkommet elfilterstoft kommer att hanteras på samma sätt som idag, dvs. det återförs till industningen. Vid behov av att blöda ut stoft för att reglera fabriken kemikaliebalans leds elfilterstoft/aska till kadmiumsepareringsanläggningen. Den nya sodapannan kommer att utformas på ett sätt som inte förhindrar eller försvårar en eventuell framtida installation av ytterligare kväveoxidrening.

Indunstningsanläggningen

I industningsanläggningen höjs torrhalten i kokkemikalier från kokeriet (s.k. tunnlut) till ca 75 procent (tjocklut), i syfte att kunna användas som bränsle i sodapannorna. Till industningen leds även elfilterstoft/aska från sodapannan, slam från bioreningen för processavloppsvatten och biprodukt från tillverkningen av klordioxid. Industningen sker i sex steg i åtta industningsapparater. Till industningen hör även utrustning för rening av industningskondensat och utvinning av metanol ur kondensatet. Bolaget kommer att installera en ny slutförtjockare vilket innebär att industningen kommer att kunna drivas till en TS-halt på tjockluten om 80–83 procent. Det innebär att tjockluten får ett högre energiinnehåll som kan nyttiggöras vid förbränning i sodapannan. Slutförtjockaren kommer att drivas med mellantrycksånga, vilket är nödvändigt för att komma upp i den avsedda torrhalten. Bolaget har också beslutat att installera utrustning för att utöka industningens effektivitet, en s.k. sjunde effekt. Installationen innebär att samma mängd lut kan behandlas med minskad ångförbrukning och åtgärden är därmed en renodlad energibesparingsåtgärd.

Förorenade kondensat och okondenserbara gaser från industningen kommer att hanteras i befintligt system. Hanteringen av eventuellt överskott av mindre förorenade industringskondensat m.m. kommer att vara oförändrade och systemet för metanolutvinning kommer inte att påverkas.

Ny mottrycksturbin

De tre befintliga mottrycksturbinerna har en maximal sammanlagd kapacitet om 58 MW el och kommer att ersättas med en ny mottrycksturbin med en kapacitet på ca 120 MW el. Den nya mottrycksturbinen kommer att anpassas till den nya sodapannan och få ett ånginlopp från pannan om 110 bar. Den befintliga fastbränslepannan är dimensionerad för ett ångtryck om 60 bar. Den nya mottrycksturbinen kommer att ha en intappning för ånga från fastbränslepannan.

Förändringar i ångnätet

En konsekvens av att sodapannorna byts ut är att förändringar och anpassningar behöver göras i det befintliga ångnätet. Genom att den sodapanna som producerat ånga av 36 bar (TP6) tas bort kommer 36 barsnätet att försvinna. Det framtida ångnätet kommer att ha nivåer om ca 110 bar, 60 bar, 28 bar, 11 bar och 4,6 bar. Den befintliga ångackumulatormellan mellan 36 och 11 barsnäten kommer att tas ur drift och en ny ångackumulator kan komma att installeras mellan 11 och 4,6 barsnäten. Sotånga som idag tas internt från sodapannan kommer i framtiden att tas från mottrycksturbinen.

Fastbränslepannan

Fastbränslepannan är dimensionerad för ett ångtryck om 60 bar. I nuläget körs den dock mot 36 barsnätet, som kommer att tas bort i samband med installationen av den nya sodapannan. Fastbränslepannas anslutningar till ångsystemet kommer därför att ske via den nya mottrycksturbinen, vilket innebär att fastbränslepanna behöver ses över så att all utrustning är anpassad för det högre trycket om 60 bar. Bolaget kommer därvid att installera nya matarvattenpumpar och säkerhetsventiler m.m. kommer att justeras/bytas ut. Det är endast fråga om mindre justeringar och anpassningar i pannans utformning. Anslutningen av fastbränslepannan till den nya mottrycksturbinen ger förutsättningar för ökad produktion av el, särskilt produktion av fossilfri el. Ökat utnyttjande av fastbränslepannan utgör ett centralt led i ambitionen att öka fabriken självförsörjningsgrad vad avser energi och att öka produktionen av fossilfri elkraft.

Miljöpåverkan

Allmänt

De planerade ändringarna är generellt positiva ur miljöhänseende och bedöms inte ge upphov till någon betydande tillkommande miljöpåverkan utöver vad som prövats genom 2012 års grundtillstånd och 2015 års ändringstillstånd. Ändringarna förväntas sammantaget innebära något minskade utsläpp av svavel till luft, betydligt minskade utsläpp av stoft till luft, oförändrade utsläpp av kväveoxid till luft,

betydligt ökad energieffektivitet och oförändrat eller något minskat buller från verksamheten som helhet. Bytet av sodapanna är ett viktigt led i arbetet för en fossilfri fabrik och företag till år 2030, allt i enlighet med Bolagets hållbarhetsmål.

Utsläpp till vatten

Sammantaget bedömer Bolaget att de ansökta ändringarna inte påverkar utsläppen till vatten från Husums fabrik och Bolaget kan inte heller förutse någon påverkan på vattenrecipienten jämfört med de förhållanden som gällde vid tiden för 2012 års grundtillstånd och 2015 års ändringstillstånd.

Utsläpp till luft

De planerade ändringarna bedöms inte påverka tidigare slutsatser avseende miljö kvalitetsnormer för svaveldioxid, stoft och kvävedioxider. Det innebär att den samlade verksamheten vid Husums bruk, efter de nu planerade ändringar, inte bedöms medföra någon risk för att tillämpliga miljö kvalitetsnormer för luft inte kan följas.

Buller

När de planerade ändringarna genomförts och verksamheten i de tillkommande anläggningarna tagits i drift kommer det inte att vara möjligt att skilja bullret från de tillkommande anläggningarna från det som genereras av den övriga verksamheten vid Husums bruk. Bullerpåverkan från de tillkommande anläggningarna har utretts både utifrån antagandet att befintliga byggnader för de anläggningar som tas ur drift behålls och utifrån att de rivs. Utredningarna visar att de planerade ändringarna inte bedöms påverka möjligheten att klara nu gällande bullervillkor, oaktat om de aktuella byggnaderna rivs eller inte. I vissa kontrollpunkter kan den ansökta verksamheten medföra en liten sänkning av ljudnivån.

Under byggskedet för de tillkommande anläggningarna kommer ett byggrelaterad buller att genereras, men det bedöms kunna begränsas så att Naturvårdsverkets riktvärden för buller från byggplatser kan klaras. En kontrollmätning planeras att utföras under byggtiden.

Energihushållning och kemikalieanvändning

Den egna produktionen av fossilfri elenergi bedöms kunna öka från 50 till ca 85 procent. Den ökade energieffektiviteten nås i första hand genom åtgärder som rör verksamhetens produktion av energi. Merparten av de anläggningar som förbrukar energi berörs inte av ansökta ändringar. Ett exempel på en renodlad energieffektiviseringsåtgärd utgörs av installationen av ytterligare en effekt i industningen vilken gör det möjligt att producera samma mängd tjocklut med minskad ångförbrukning. De planerade ändringarna är sammantaget mycket positiva ur ett energihushållningsperspektiv.

Kemikalieförbrukningen och hanteringen av kemikalier bedöms inte bli påverkade av de planerade ändringarna jämfört med vad som prövats genom 2012 års grundtillstånd och 2015 års ändringstillstånd.

Transporter

Någon betydande påverkan på antalet tunga transporter eller på transportmönstret bedöms de planerade ändringarna inte medföra. En ökad drift av fastbränslepannan förväntas medföra att överskottet av bark minskar vilket innebär att antalet tunga transporter till och från området till och med komma att minska något. Under byggtiden kommer antalet byggrelaterade transporter att öka i området.

Råvaruförsörjning, avfall m.m.

De föreslagna åtgärderna påverkar inte behovet av ved- eller fiberråvara eller av processvatten. Inte heller användningen av process- eller tillsatskemikalier påverkas. Avsikten är att förbereda den nya sodapannan för eldning med biobaserat bränsle, vilket ger förutsättningar att minska användningen av fossilt bränsle. Inte heller kommer de planerade ändringarna att påverka mängden avfall och restprodukter som uppkommer i verksamheten. En ökad drift av fastbränslepannan innebär att barköverskottet kan minska men också att mängden flygaska kan komma att öka något. Avfall och restprodukter från planerade bygg- och anläggningsarbeten kommer att hanteras enligt gällande regelverk.

Igångsättningstid

Byggtiden för de tillkommande anläggningarna uppgår till ca 24 månader. Dessförinnan ska anläggningarna handlas upp och detaljprojekteras. Bolaget anser att den föreslagna igångsättningstiden om fem år är väl avvägd.

YTTRANDEN I SAMMANDRAG

Naturvårdsverkets utveckling av talan

Allmänt villkor

Enligt ansökan finns det ett flertal åtgärder i ändringstillståndet som har betydelse för energihushållningen. Exempelvis det högre tryck och den högre temperatur i den nya sodapannan som möjliggör ökad egen elproduktion, komplettering av indunstning med ytterligare effekt för ökad energieffektivitet, höjning av torrhalt i svartlut vilket ökar energieffektiviteten i sodapannan, utformningen av ångsystemet så att sotånga av lägre tryck används och att överskottsånga tas ut vid lägre tryck. Naturvårdsverket anser att det är viktigt att det tydligt framgår av det allmänna villkoret att dessa åtgärder av betydelse för energihushållningen, i lika hög grad som åtgärder för att ”minska vatten- och luftföroreningar”, ska genomföras ”i huvudsaklig överensstämmelse” med vad Bolaget uppgett i ansökan.

Utsläpp av svavel

Under perioden 2013-2019 har nivån 0,25 kg svavel per ton massa som månads

medelvärde inte överskridits någon enda månad. Nivån 0,15 kg svavel per ton massa har överskridits fyra av 84 månaderna, med den högsta nivån 0,21 från juni 2013. Marginalen mellan hittills uppmätta utsläpp och Naturvårdsverkets yrkande är sålunda betydande och med den villkorskonstruktion som föreslås kan risken för överskridande bedömas som mycket liten, förutsatt att Bolaget bedriver verksamheten på avsett vis.

Utsläpp av svavel från sodapanna, mesaugn, reservbrännkammare och utluftningsskrubber (starka gaser)

Naturvårdsverket anser sig ha visat att det villkor som verket yrkat är rimligt för ett normalt företag i branschen. Det är också tydligt att Bolaget med marginal har kunnat uppnå dessa utsläppsvärden i befintlig anläggning och att det finns tekniska möjligheter att vidmakthålla denna utsläppsnivå med en ny sodapanna. Naturvårdsverket anser som tidigare att det inte finns behov av ytterligare utredning och vidhåller därför tidigare yrkande om slutliga villkor. Bolagets andrahandsyrkande är ur miljösynpunkt en försämring av Bolagets förstahandsyrkande. Naturvårdsverket motsätter sig därför även Bolagets andrahandsyrkande.

Övriga utsläpp av svavel från processen (svaga gaser)

Naturvårdsverket har i tidigare yttrande visat att den villkorsnivå som verket yrkat för övrigt utsläpp av svavel från processen, 0,20 kg svavel per ton massa, är fullt rimlig att innehålla och ger Bolaget god marginal. År 2019 var utsläppet 0,11 kg svavel per ton massa. Villkorsyrkandet är alltså i sak motiverat. Den fråga som domstolen har att bedöma är om det p.g.a. prövningsramen, att det är fråga om ett ändringstillstånd som omfattar vissa delar av verksamheten, är möjligt att skärpa villkoret från nuvarande nivå 0,3 kg svavel per ton massa till 0,20 kg svavel per ton massa.

Naturvårdsverket har som stöd för att det kan göras pekat på dels att utsläppet från imskorstenen försvinner, dels på att den nya sodapannan kommer att ge förutsättningar för att förbränna de svaga gaserna som inte funnits tidigare. Utsläppet från imkondensorn har av Bolaget uppgetts till 0,03 kg svavel per ton massa. Detta är sålunda en förändring som ger skäl till att skärpa villkoret. Den är dock inte så stor att den ensam kan motivera en sänkning från 0,3 till 0,20 kg svavel per ton massa. Naturvårdsverket menar att förutsättningarna ändrats jämfört med vad som gällde för nuvarande villkor. Eftersom utrustning för omhändertagande, i form av den nya sodapannan, kommer att finnas tillhanda blir avvägningen nu en annan. Naturvårdsverket vidhåller i första hand tidigare villkorsyrkande att utsläppet högst får uppgå till 0,20 kg svavel per ton massa som årsmedelvärde. I det fall att domstolen finner att prövningsramen begränsar vad som kan föreskrivas yrkar Naturvårdsverket i andra hand att som villkor föreskrivs att utsläppet av övriga svavelinnehållande gaser får uppgå till högst 0,27 kg svavel per ton massa som årsmedelvärde.

Utsläpp av kväveoxider

Det är inte rimligt att utsläppet ska behöva öka i den omfattning som Bolaget

antagit. Naturvårdsverket har i sitt tidigare yttrande redovisat vad de data som presenteras står för, och genom att redovisa såväl utsläpp i absoluta tal som relativt produktionsmängden har produktionens storlek vid olika massabruk beaktats. Av redovisningen framgår att de framtida utsläppen från processen i bästa fall beräknas kunna hålla sig på nuvarande nivå, men också kan öka med upp till 17 %.

Utsläppen ifrån energieldning förväntas kunna komma öka med ca 140 %. Totalt beräknas utsläppen kunna komma att öka med upp till 44 % i absoluta tal och upp till 30 % relativt produktionsmängden. Vad gäller energieldning är det riktigt att den ökade elproduktionen bör beaktas. Jämförelse av det specifika utsläppet kan därför också göras relativt tillförd mängd bränsle. För ansökt produktion redovisar Bolaget 60–90 mg/MJ, d.v.s. i stort sett oförändrat specifikt utsläpp. Det är inte fråga om någon försämring av det specifika utsläppet, men inte heller någon förbättring. Utsläppet ökar därför i absoluta tal. Med hänvisning till ovanstående vidhåller Naturvårdsverket sin uppfattning att det finns starka skäl att ställa krav på Bolaget att vidta åtgärder för att minska utsläppen av kväveoxider.

Utsläpp av kväveoxider från sodapanna

Bolaget och Naturvårdsverket är överens om att frågan om slutliga villkor för utsläpp av kväveoxider från sodapanna och mesaugn ska skjutas upp under en provotid. Naturvårdsverkets och Bolagets inställning skiljer sig dock åt vad gäller

1. utformningen av utredningsuppdraget
2. tiden för redovisning av provotidsutredningen
3. typ av villkorsvärde i den provisoriska föreskriften
4. utsläppsnivån vid en produktion om 690 000 ton massa per år eller lägre.

Naturvårdsverkets villkorsförslag

Naturvårdsverket yrkar, som det slutligt bestämts, att följande villkor, utredningar och provisoriska föreskrifter fastställs av mark- och miljödomstolen.

Slutliga villkor

Allmänt

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska anläggningen och verksamheten – inbegripet åtgärder för att minska vatten- och luftföroreningar och andra störningar för omgivningen samt åtgärder för energihushållning – utformas och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad Bolaget har uppgett eller åtagit sig i målet.

Utsläpp till luft

2. Utsläpp av gasformigt svavel från sodapanna, mesaugn, reservbrännkammare och utluftningsskrubber får som årsmedelvärde inte överstiga 0,15 kg per ton massa. Utsläppet får som månadsmedelvärde inte överstiga 0,25 kg per ton massa under tio månader per kalenderår. Kontroll av utsläppet ska för sodapanna och mesaugn ske genom kontinuerlig mätning. Mätning och beräkningar av utsläpp från reserv-

brännkammare och utluftningsskrubber ska ske enligt metoder som godkänts av tillsynsmyndigheten och som verifieras vid årlig besiktning.

3. Utsläpp av svavel från övriga källor i processen får som årsmedelvärde inte överstiga 0,20 kg per ton massa i första hand. I andra hand yrkas ett värde om 0,27 kg per ton massa. Kontroll av utsläppen ska ske genom mätning minst en gång per kvartal.

4. Utsläpp av stoft från fastbränslepannan får som årsmedelvärde inte överstiga 30 mg/Nm³ tg vid 6 % syrehalt. Kontroll av utsläppet ska ske genom mätning minst en gång per månad.

5. Bolaget ska till tillsynsmyndigheten redovisa a) alternativ utformning och dimensionering av ångackumulator och hur detta påverkar ångöverskott och nyttiggörande av detta, b) arbetet med optimering av ångstyrningsfunktionen och resultatet av detta. Redovisning av punkt a) ska ske i god tid innan ångackumulator installeras. Redovisning av punkt b) ska ske senast ett år efter att den nya sodapannan tagits i drift.

Delegation

D1. Tillsynsmyndigheten får meddela villkor avseende utformning och dimensionering av ångackumulatorm samt optimering av ångstyrningsfunktionen.

Uppskjutna frågor och provotidsredovisningar

Utsläpp till luft

U1. Utsläpp av kväveoxider från sodapanna och mesaugn skjuts upp under en provotid. Under provotiden ska Bolaget utreda

- a) de tekniska, ekonomiska och miljömässiga förutsättningarna att minska utsläppen av kväveoxider från den nya sodapannan inklusive möjligheten att installera skrubberteknik för rening av utsläppen samt i övrigt hur sodapannan kan utformas och drivas för att få så låga utsläpp som möjligt,
- b) vilka konsekvenser installation av skrubberteknik kan ha på övrig process- och reningsutrustning samt utsläpp till miljön samt
- c) faktiska utsläppsnivåer av kväveoxider från sodapannan vid stabil drift.

Utredningen ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Utredningsresultaten, jämte i förekommande fall förslag till ytterligare utredningar eller slutliga villkor, ska redovisas till domstolen senast två år efter att sodapannan tagits i drift. Bolaget ska underrätta domstolen och tillsynsmyndigheten om när sodapannan tas i drift.

Resultat av utredningen och förslag till slutliga villkor ska redovisas till domstolen senast två år efter att sodapannan tagits i drift.

U2. Utsläpp av stoft från sodapannan skjuts upp under en provotid. Under provotiden ska Bolaget utvärdera och optimera driften av sodapannan och stoftreningsutrustningen för att åstadkomma så låga utsläpp som möjligt.

Resultat av utredningen och förslag till slutliga villkor ska redovisas till domstolen senast två år efter att sodapannan tagits i drift.

Provisoriska föreskrifter

P1. Utsläppet av kväveoxider (räknat som kvävedioxid) från sodapannor och mesaugn får uppgå till högst 1,45 kg per ton producerad massa, beräknat som årsmedelvärde. Kväveoxidutsläppen ska mätas med kontinuerligt registrerande instrument.

P2. Utsläpp av stoft från sodapannan får som årsmedelvärde inte överstiga 30 mg/Nm³ tg vid 6 % syrehalt. Kontroll av utsläppet ska ske genom mätning minst en gång per kvartal.

Länsstyrelsens utveckling av talan

Allmänt

Bolaget har i sina förslag till villkor genomgående, förutom vad gäller NO_x från sodapannan, valt att lägga sig ovanför det fastställda BAT-intervallet. Detta med hänvisning till att de utsläppsvärden som anges i BAT-AEL endast gäller vid normal drift och saknar straffsanktionering medan ett begränsningsvärde i ett tillståndsvillkor gäller som vid alla driftförhållanden och ett överskridande är straffsanktionerat. Länsstyrelsen anser att vid installation av ny utrustning bör den som utgångspunkt klara utsläpp i den undre delen av BAT-intervallet. Om villkor ska sättas utanför BAT-intervallet, med anledning av vad Bolaget framfört, behöver Bolaget motivera detta med hur de beräknar att onormal drift kommer påverka utsläppen. I domen i mål nr M 3967–16 skriver mark- och miljööverdomstolen att det framstår som rimligt att kraven på Husumfabriken ligger på den lägre nivån i de intervall som återfinns i de BAT-slutsatser som fastställts i EU-direktiv. Vid fastställande av villkor ska vidare miljöbalkens hänsynsregler tillämpas, vilket innebär att kraven kan bli mer långtgående än vad som framgår i nämnda direktiv.

Svavel

Gällande villkor för utsläpp av svavel är 150 ton per år samt 0,3 kg/ton massa som månadsmedelvärde, tillsammans för sodapanna, mesaugn och gasdestruktionspanna. Bolagets förslag är att detta bör gälla även för det nu sökta tillståndet. Det verkliga utsläppet vid Husums bruk var 54 ton och 0,08 kg/ton massa år 2017 respektive 51 ton och 0,06 kg/ton massa år 2018. Länsstyrelsen utgår ifrån att en ny sodapanna inte kommer leda till högre utsläpp per producerad massa. Tvärtom bör utsläppet kunna sänkas ytterligare. Efter ändringen kommer torrsubstanshalten i svartluten att vara högre vilket bör ge lägre utsläpp. Med en ny sodapanna kommer även gasdestruktionspannan att kunna tas ur bruk, vilket ger förutsättningar att sänka utsläppen ytterligare. Enligt BAT-slutsatserna för produktion av massa,

papper och kartong (BAT PP) är BAT-AEL för sodapanna (TS >75%) 0,03–0,13 och för mesaugn 0,005–0,07 kg S/ton massa, d.v.s. summerat 0,035–0,20 kg svavel per ton massa. Nuvarande villkor är således högt med tanke på praxis i branschen och relativt BAT-AEL. Det är tydligt att nuvarande villkor, 0,3 kg svavel per ton massa från punktkällorna i processen, inte motsvarar vad en anläggning med bästa möjliga teknik bör kunna klara.

Även gällande övrigt och diffust gasformigt svavel har Bolaget yrkat att nuvarande villkor på 0,3 kg/ton massa som medelvärde per kalenderår fortsatt ska gälla för verksamheten. Bolaget har för åren 2017 och 2018 redovisat utsläppsnivåer om 0,15 respektive 0,14 kg/ton massa. Enligt ansökan kommer utsläppet av svavelhaltiga gaser i utluftningen från smältalösaren att upphöra då de kommer ledas till förbränning i sodapannan, istället för att som nu ledas ut över tak. En minskning jämfört tidigare års utsläpp kan därmed förväntas. Hur denna minskning beräknas är inte beskriven i ansökan. Enligt BAT-PP är BAT-AEL för total mängd reducerat svavel i utsläppta resterande svaga gaser 0,05–0,2 kg/ton massa.

Stoft

Sodapannan

Bolaget anger i ansökan att de bedömer att den nya sodapannan kommer ha ett stoftutsläpp på 20 mg/Nm³, och föreslår ett villkor om 30 mg/Nm³ vid 6 % syrehalt. Enligt BAT PP är BAT-AEL för utsläpp av stoft från en ny sodapanna är 10–25 mg/Nm³ vid 6 % syrehalt. Det bedömda framtida utsläppet är därmed i den övre delen av intervallet för BAT-AEL. En ny sodapanna, med stoftreningsutrustning, utformad i enlighet med bästa möjliga teknik bör som utgångspunkt klara utsläpp i den undre delen av BAT-intervallet.

Fastbränslepannan

Länsstyrelsen anser inte att Bolaget har redovisat tillräckligt underlag gällande hur framtida utsläpp av stoft från fastbränslepannan har beräknats och att ansökan bör kompletteras. Skulle domstolen anse att komplettering inte behövs anför länsstyrelsen följande. Bolaget bedömer att den ökade driften av fastbränslepannan kan ske inom ramen för det gällande villkoret. Bolaget har därför föreslagit att gällande villkor att stoft från fastbränslepanna som årsmedelvärde inte får överskrida 50 mg/Nm³ vid 6 % syrehalt fortsatt ska gälla för verksamheten. För 2018 redovisade Bolaget ett utsläpp om 5 mg/Nm³ (6 % O₂) som årsmedelvärde och 2017 låg utsläppet på 6 mg/Nm³ (6 % O₂). Bolaget har inte i ansökan redovisat några beräkningar för hur mycket utsläppet beräknas öka vid den ökade driften men uppger att utsläppet bedöms bli 40 mg/Nm³ (6 % O₂). Enligt 68 § förordning (2013:252) om stora förbränningsanläggningar får en 2013-anläggning med biomassa som bränsle inte släppa ut mer än 20 mg stoft per m³ ntg, om anläggningseffekten är större än 100 MW. Enligt 21 § samma förordning ska halterna av stoft i rökgasen från en stor förbränningsanläggning mätas kontinuerligt, om anläggningseffekten är 100 MW eller större. När utsläppsnivån fastställs bör det även vara i relation till LCP-BAT.

Kväveoxider

Fastbränslepanna

Länsstyrelsen anser inte att Bolaget har redovisat tillräckligt underlag för att det ska gå att fastställa villkor gällande NO_x från fastbränslepannan utan en komplettering. Skulle domstolen anse att komplettering inte behövs anför länsstyrelsen följande. I ansökan redovisar Bolaget endast nuvarande och framtida utsläpp av NO_x från fastbränslepannan i ton per år. Begränsningsvärden för NO_x som finns för stora förbränningsanläggningar i förordningen om stora förbränningsanläggningar är i mg/Nm³. Det går därmed inte att bedöma hur Bolagets utsläpp samt förslag till villkor förhåller sig till begränsningsvärdena.

Länsstyrelsen anser att fastbränslepannan bör ingå i prövningen då den är en del av verksamheten som ändras i och med den nya sodapannan. Den kommer att påverkas och användas på ett annat sätt utifrån det ursprungliga tillståndet. Att den rent fysiskt inte behöver några större ingrepp innebär inte att den är en del av den process som ändras. Befintlig fastbränslepanna är dimensionerad för att kunna köras mot 60 bar 450° C, men i nuvarande anläggning körs den mot 36-barsnätet. För att kunna köra pannan mot 60 bar, krävs vissa ändringar vilket beskrivs av Bolaget. Vidare skriver Bolaget att en högre belastning innebär högre specifika utsläpp för utsläpp av stoft och kväveoxider. Länsstyrelsen anser att eftersom förändringarna påverkar de specifika utsläppen motiverar det att även fastbränslepannan ingår i prövningen.

Länsstyrelsens villkorsförslag

Svavel

Länsstyrelsen anser att utsläpp av gasformigt svavel från sodapannor och mesaugn inte bör överstiga 0,2 kg per ton massa under 10 månader per kalenderår och max 100 ton per år men kan i andra hand acceptera att villkoret för svavel skjuts upp och tillståndet förenas med ett utredningsuppdrag i enlighet med vad Bolaget har föreslagit.

Länsstyrelsen föreslår att utsläpp av övrigt och diffust gasformigt svavel (gaser som inte samlas upp samt utsläpp från imkondensorer) som medelvärde per kalenderår inte får överstiga 0,2 kg per ton massa.

Stoft

Sodapannan

Länsstyrelsen anser att det inte är orimligt med ett villkor på 25 mg/Nm³ vid 6 % syrehalt, vilket motsvarar den övre gränsen för BAT-AEL. Länsstyrelsen kan i andra hand acceptera ett utredningsvillkor där Bolaget utreder vilken reningsgrad som går att uppnå med planerad stoftreningsutrustning. Under utredningstiden kan Bolagets föreslagna begränsningsvärde om 30 mg/Nm³ som årsmedelvärde gälla som provotidsvillkor.

Fastbränslepannan

Länsstyrelsen anser att ett villkor gällande utsläpp av stoft från fastbränslepannan inte bör bestämmas till högre än 20 mg/Nm³ vid 6 % syrehalt. Vidare bör villkoret ange att mätning ska ske kontinuerligt.

Kväveoxider (NO_x)

Sodapanna och mesaugn

Länsstyrelsen har ingen erinran mot att frågan om utsläpp till luft av NO_x från nya sodapannan och mesaugnen skjuts upp och utreds i enlighet med Bolagets förslag. Länsstyrelsen accepterar Bolagets förslag att nuvarande villkor gällande utsläpp av NO_x från sodapannor och mesaugn ska gälla som ett provotidsvillkor.

Fastbränslepanna

Länsstyrelsen föreslår att utsläpp av kväveoxider från fastbränslepannan inte får överstiga 200 mg/ Nm³ normal torr gas som årsmedelvärde.

Bolagets bemötande

Prövningens avgränsning

Syftet med den planerade ändringen är primärt att ersätta de befintliga sodapannorna vid Husums fabrik med en ny, modern sodapanna. Förevarande ansökan har därför, jämlikt 16 kap. 2 a § miljöbalken begränsats till att endast avse den planerade ändringen av verksamheten vid Husums fabrik, ett s.k. ändringstillstånd. Möjligheten att ansöka om ändringstillstånd infördes för att en angelägen och brådskande ändring av en miljöfarlig verksamhet inte ska försvåras och för att prövningen inte ska behöva belastas med frågor som avser delar av verksamheten som från miljösynpunkt inte har något samband med ändringen. Den nu aktuella ansökan avser en sådan ändring och är angelägen både ur miljö- och produktionshänseende. En avgränsad prövning är lämplig utifrån den planerade ändringen och ingen av remissmyndigheterna har haft någon erinran mot prövningens avgränsning.

Vad gäller nya villkor för verksamheten finns enligt 24 kap. 8 § miljöbalken möjlighet att förena ett ändringstillstånd med bestämmelser om ändringar i villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen. En förutsättning för detta är att de tidigare villkoren har ett samband med ändringen. Bestämmelsen tar sikte på situationer när ändringen av verksamheten och totalbilden av hur mycket utsläpp av ett visst ämne som miljön tål från den ändrade verksamheten kan göra det nödvändigt att också ändra villkoren i grundtillståndet. Det här utgör en central begränsning av prövningen i det här målet.

Bytet av sodapanna föranleder vissa följdändringar av anläggningen vid Husums fabrik, dessa omfattas därför av ansökan och är i korthet byte av turbin, nödvändiga förändringar av ångsystemet och vissa andra begränsade ändringar av bl.a. fastbränslepannans matarvattenpumpar. Bolaget har också åtagit sig att i samband

med ändringarna av ångsystemet även installera en s.k. sjunde effekt i industnningen och en slutförtjockare. Installationen av den sjunde effekten är en åtgärd som väsentligen förbättrar energihushållningen i industnningen. Även slutförtjockaren påverkar energihushållningen positivt. Den ansökta ändringen av anläggningen vid Husums fabrik rör uteslutande kemikalieåtervinningen och inte i någon del verksamheten vid kartong eller fiberlinjerna. Ändringen innebär en väsentlig förbättring av effektiviteten vid den interna energiproduktionen vid Husums fabrik. Denna förbättring kommer förvisso hela verksamheten till gagn men en effektivisering och ökning av den interna energiproduktionen är inte ett sådant förhållande som innebär att det finns förutsättningar att inom ramen för den här prövningen även pröva frågan om åtgärder för att minska energianvändningen inom sådana delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen. Prövningen av frågor relaterade till energihushållning måste alltså begränsas till kemikalieåtervinningen och energiproduktion i sodapannan.

Såvitt gäller åtgärder på fastbränslepannan planeras inga förändringar av pannan ur ett förbränningstekniskt perspektiv. Fastbränslepannans kapacitet kommer inte att påverkas av de ansökta ändringarna. Ändringarna av fastbränslepannan består uteslutande av nödvändiga anpassningar för att kunna ansluta och optimera driften av pannan utifrån det nya ångsystemet och turbinen. Fråga är alltså inte om installation av en ny panna eller någon väsentlig ändring eller uppgradering av fastbränslepannan. Någon prövning av fastbränslepannan mot miljöbalkens allmänna hänsynsregler ska inte göras inom ramen för den här prövningen, denna prövning har redan gjorts inom ramen för prövningen av grundtillståndet. Ansökt ändring bedöms sammantaget innebära något minskade utsläpp av svavel till luft, betydligt minskade utsläpp av stoft till luft och väsentligen oförändrade utsläpp av kväveoxid till luft vid en jämförelse mot nollalternativet. Mot bakgrund av dessa förhållanden anser Bolaget att det inom ramen för den här prövningen saknas förutsättningar att ompröva villkoren för utsläpp till luft från fastbränslepannan.

Bolaget har gått igenom och övervägt de synpunkter som remissmyndigheterna framfört i sina yttranden. Bolaget vidhåller i allt väsentligt de tidigare presenterade villkorsförslagen med vissa kortfattade förtydliganden som redovisas.

Utsläpp till luft

Utsläpp av svavel från sodapanna, mesaugn och andra punktkällor

Bolaget har föreslagit att frågan om slutligt villkor för utsläpp av gasformigt svavel från bl.a. sodapannan (okondenserbara gaser) ska skjutas upp under en prövotid. Länsstyrelsen och Naturvårdsverket har i första hand ansett att det finns förutsättningar att redan nu lägga fast ett slutligt villkor för utsläpp av gasformigt svavel.

Bolaget har utförligt motiverat varför det är befogat att frågan om slutliga villkor för utsläpp av gasformigt svavel från bl.a. den nya sodapannan skjuts upp under en prövotid under vilken verkliga utsläpp från den nya anläggningen följs upp och frågan om ytterligare svavelrening utreds vidare.

Det är tydligt att ansökt ändring innebär väsentliga förändringar i förhållande till nuvarande anläggning och att bedömningen av framtida utsläpp av gasformigt svavel från sodapanna och reservsystemet för okondenserbara gaser är förenad med viss osäkerhet framförallt så länge som det finns två fiberlinjer i fabriken. Vad Naturvårdsverket anför om befintlig anläggning och nuvarande marginal till utsläppsvärdet i befintligt villkor har mindre betydelse för osäkerheten rörande utsläpp vid ansökt ändring.

Om domstolen anser att ett slutligt villkor kan läggas fast utan vidare utredningar anser Metsä att nuvarande villkorsnivåer är rimliga, dvs. 0,3 kg/ton massa som månadsmedelvärde under 10 månader per kalenderår och totala utsläpp om som högst 150 ton per år. Med ”*reservsystemet för okondenserbara gaser*” avses den nya reservbrännaren, en eventuell skrubber samt gasdestruktionspannan, i den mån pannen kan komma att användas under en övergångsperiod.

Utsläpp av svavel från övriga källor i processen

Bolaget vidhåller i första hand att det saknas skäl att i den här prövningen skärpa det aktuella villkoret. För det fall att domstolen likväl skulle anse att det är motiverat med en skärpning av villkoret är 0,27 kg svavel per ton massa som årsmedelvärde en lämplig begränsning. Att sodapannan anpassats för förbränning av svaga gaser saknar, så som tidigare förklarats, väsentlig betydelse för fabriken samlade utsläpp av diffust gasformigt svavel eftersom merparten av nuvarande utsläppspunkter inte berörs av ansökt ändring. Ett villkor som är lägre än 0,27 kg svavel per ton massa som årsmedelvärde saknar därmed koppling till den planerade ändringen.

Utsläpp av kväveoxider (NO_x)

Bolaget vill mot bakgrund av Naturvårdsverkets jämförelse mellan 2019 års utsläpp från sodapannorna och bedömda utsläpp från den nya sodapannan förtydliga att den nya sodapannan vid en jämförelse med nollalternativet inte förväntas medföra en ökning av utsläppen av NO_x. Bedömningen av framtida NO_x-utsläpp bygger bl.a. på erhållna garantier för den nya sodapannan. Bolaget och remissmyndigheterna är också överens om att möjligheterna att ytterligare reducera utsläppen av NO_x från sodapannan ska utredas under en prövotid och att slutliga villkor ska fastställas först därefter.

Såvitt gäller utsläppen av NO_x från fastbränslepannan delar Bolaget Naturvårdsverkets uppfattning att den ansökta ändringen inte föranleder någon förändring av utsläppen från pannen relativt tillförd mängd bränsle.

Som Bolaget har framfört tidigare finns det inte anledning att utreda frågor relaterade till sodapannans *utformning* under en prövotid. Bolaget vidhåller att utredningsuppdraget avseende utsläpp av NO_x bör formuleras i enlighet med Bolagets förslag.

Bolaget vidhåller att den provisoriska föreskriften bör utformas som ett riktvärde. Den provisoriska föreskriften kommer att gälla under uppstart och intrimning av den nya anläggningen och kommer endast gälla under en begränsad tid. Det saknas skäl att under dessa förhållanden besluta om en provisorisk föreskrift i form av ett begränsningsvärde.

Den av Bolaget föreslagna provisoriska föreskriften bygger på nuvarande villkorskonstruktion såvitt gäller utsläpp av NO_x från sodapannorna. Skälet till nuvarande villkorskonstruktion är att det vid låg produktion är svårare att hålla nere de specifika utsläppsnivåerna och att det därmed är mer lämpligt med ett mängdvärde vid lägre produktionsnivåer. Detta förhållande kommer att gälla även med den nya sodapannan varför motsvarande villkorskonstruktion legat till grund för den föreslagna provisoriska föreskriften.

Utredningsuppdragets längd

Bolaget har i tidigare yttranden beskrivit varför utredningstiden bör bestämmas till tre år från drifttagning. Bolaget kan emellertid godta att resultatet av provotidsutredningen för NO_x ska redovisas redan två år efter att den nya sodapannan tagits i drift. En sådan begränsad utredningstid innebär dock att den tidsmässiga marginalen för att slutföra utredningarna är liten och att eventuella problem under uppstartsfasen riskerar att medföra att Bolaget tvingas be om en förlängning av utredningstiden.

Det är inte lämpligt att så som länsstyrelsen gjort gällande, knyta provotidsredovisningen till ett i tillståndet fastställt datum, detta då vissa av de planerade utredningarna endast kan genomföras efter att anläggningen tagits i drift och eftersom det alltså finns betydande osäkerheter kring genomförandet av och tidplanen för projektet.

Bolaget anser att det är lämpligt att så långt som möjligt tillämpa samma utredningstid för samtliga föreslagna utredningsuppdrag. Bolaget överlåter till domstolen att besluta om lämplig utredningstid.

Energiushållning

Bolaget har ett starkt intresse av att minimera behovet av framförallt friblåsning men även energidumpning eftersom båda förfarandena innebär energiförluster vilket utgör en kostnad för verksamheten och bidrar till onödig resursförbrukning. Ångsystemet och ångackumulatören har därför utformats för att så långt som möjligt kunna hantera variationerna i ångförbrukning och ångproduktion i fabriken. Såsom beskrivits i tidigare yttranden har ångackumulatören dimensionerats för att fungera så optimalt som möjligt i det nya ångsystemet. Dimensioneringen har föregåtts av ett betydande utredningsarbete i samarbete med externa experter. Omfattande simuleringar har genomförts för att utvärdera dimensioneringen av den avsedda ångackumulatören och för att säkerställa att denna kan hantera de många olika scenarierna som kan påverka balanserna i ångsystemet. Bolaget uppfattar därmed att det utredningsarbete som Naturvårdsverket föreslår i punkten i) redan är utfört.

Gällande den av Naturvårdsverket föreslagna delegationen till tillsynsmyndigheten har Bolaget svårt att se vilken typ av villkor gällande optimering av ångstyrningsfunktionen som lämpligen skulle kunna beslutas med stöd av en sådan delegation. Ångstyrningen är en mycket komplex process som kräver flexibilitet för att skötas på ett optimalt sätt. Det kräver betydande teknisk kunskap om anläggningen för att bedöma hur ångstyrningsfunktionen ska optimeras och en villkorsreglering av ångstyrningsfunktionen skulle rent av kunna leda till en försämrad energihushållning. Det finns alltså en betydande risk för att beslut om eventuella villkor med avseende på ångsystemet skulle fattas med stöd av ett ofullständigt beslutsunderlag eller utifrån en bristande kunskap om systemet. Bolaget motsätter sig därför en sådan delegation som Naturvårdsverket föreslagit.

Bolaget har åtagit sig att till tillsynsmyndigheten redovisa hur arbetet med optimering av ångstyrningsfunktionen bedrivits och det bedömda resultatet. Åtagandet omfattas av det allmänna villkoret och något ytterligare villkor är därmed inte nödvändigt.

DOMSKÄL

Målets handläggning

Mark- och miljödomstolen har, med hänsyn till målets omfattning och mot bakgrund av att ingen part har motsatt sig att så sker, bedömt att målet kan avgöras på handlingarna.

Tillåtlighet – tillstånd m.m.

Mark- och miljödomstolen har genom deldomen den 24 mars 2020 tagit ställning till tillåtligheten av ansökt verksamhet och för denna behövliga åtgärder samt bedömt att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kriterierna i 6 kap. miljöbalken. Att verksamheten har beslutats vara tillåtlig innebär att bolaget kommer att få tillstånd till den sökta verksamheten med den huvudsakliga utformning som bolaget angett. Domstolen kan emellertid i nu aktuell dom komma att begränsa verksamheten mer eller på annat sätt än enligt ansökan, t.ex. genom att fler och strängare villkor föreskrivs än bolaget föreslagit.

Ingen av myndigheterna som har yttrat sig i målet har motsatt sig att tillstånd meddelas. Även mark- och miljödomstolen anser att ändringstillstånd kan lämnas i enlighet med bolagets yrkande.

Prövningens avgränsning

Rättslig reglering

Enligt 16 kap. 2 a § miljöbalken får tillståndet, vid ändring av en miljöfarlig verksamhet, begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). Med denna möjlighet avsåg regeringen att förenkla förfarandet vid angelägna och brådskande ändringar av en miljöfarlig verksamhet (prop. 2005/05:129 s. 61 ff). Enligt 24 kap. 8 § miljöbalken får ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a § förenas med bestämmelser om ändringar i villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen. En förutsättning för detta är att de tidigare villkoren har ett samband med ändringen. Bestämmelsen tar sikte på situationer när ändringen av verksamheten och totalbilden av hur mycket utsläpp av ett visst ämne som miljön tål från den ändrade verksamheten kan göra det nödvändigt att också ändra villkoren i grundtillståndet.

Fastbränslepannan

Bolaget har uppgett att syftet med ansökan primärt är att byta ut befintliga sodapannor mot en ny och att ansökan har begränsats till att endast avse den planerade ändringen av verksamheten, vilket ingen av remissmyndigheterna har haft någon erinran mot. Bytet av sodapanna föranleder vissa mindre följdändringar, vilka också omfattas av ansökan som t.ex. byte av turbin, nödvändiga förändringar av ångsystemet och ändringar av fastbränslepannans matarvattenpumpar. Det planeras dock inga förändringar av fastbränslepannan ur ett förbränningstekniskt perspektiv. Dess kapacitet kommer inte att påverkas av de ansökta ändringarna utan ändringarna består uteslutande av nödvändiga anpassningar för att kunna ansluta och optimera driften av pannan utifrån det nya ångsystemet och turbinen. Någon prövning av fastbränslepannan mot miljöbalkens allmänna hänsynsregler ska inte göras inom ramen för den här prövningen, utan har redan gjorts inom ramen för prövningen av grundtillståndet. Bolaget anser att det saknas förutsättningar att ompröva villkoren för utsläpp till luft från fastbränslepannan inom ramen för nu aktuell prövning.

Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Västernorrlands län är de remissmyndigheter som yttrat sig i sak beträffande Bolagets förslag till ändring av verksamheten. Båda myndigheterna anser att de nu ansökta ändringsarbetena vid sodapannan är så stora och påverkar fastbränslepannan så mycket att ytterligare villkorskrav bör kunna ställas på denna panna.

Mark- och miljödomstolen delar inte remissmyndigheternas bedömning. Den största ändringen av fastbränslepannan förefaller vara vissa förstärkningsåtgärder för att klara ett högre arbetstryck i pannan. Någon specifik reglering i villkor av tryckförhållandet i pannan har inte skett vid tidigare tillståndsprövningar. Förutom villkor beträffande tak för utsläpp till luft, är det endast det allmänna villkoret som i viss mån reglerar förhållandet vid fastbränslepannan. De mindre förändringar som Bolaget avser att göra på fastbränslepannan är snarast av de slag som faller inom det normala underhålls- och utvecklingsarbetet för verksamhetens bedrivande. Sammanfattningsvis bedömer mark- och miljödomstolen att det inte lagligen kan föreskrivas ytterligare villkor beträffande fastbränslepannan inom ramen för denna dom och lämnar därför remissmyndigheternas yrkanden angående fastbränslepannan utan vidare åtgärd.

Energihushållning

Bolaget har åtagit sig att installera en s.k. sjunde effekt i industningen och en slutförtjockare, vilket kommer att påverka energihushållningen positivt. Den ansökta ändringen av anläggningen vid Husums fabrik rör uteslutande kemikalieåtervinningen, men ändringen innebär en väsentlig förbättring av effektiviteten vid den interna energiproduktionen, vilket kommer hela verksamheten till godo. Bolaget menar dock att detta inte innebär att det finns förutsättningar att inom ramen för denna prövning även pröva frågan om åtgärder för att minska energianvändningen inom sådana delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen. Prövningen av frågor relaterade till energihushållning måste begränsas till kemikalieåtervinningen och energiproduktion i sodapannan.

Naturvårdsverket har haft synpunkter på energihushållningen och föreslår dels ett slutligt villkor samt en viss delegationsmöjlighet för tillsynsmyndigheten att besluta om utformning och dimensionering av ångackumulatort samt optimering av ångstyrningsfunktionen. Bolaget avstyrker verkets förslag i dessa frågor. Bolaget framför dels att ångstyrningen är en komplex process och dels att det kräver betydande teknisk kunskap om anläggningen för att bedöma hur ångstyrningsfunktionen ska optimeras. En villkorsreglering av ångstyrningsfunktionen skulle kunna leda till en försämrad energihushållning.

I enlighet med vad som framgår av Bolagets bemötande har man åtagit sig att till tillsynsmyndigheten redovisa hur arbetet med frågan fortskrider varför frågan regleras i det allmänna villkoret. Mark- och miljödomstolen finner inte anledning att på annat sätt reglera energihushållningen i denna dom.

Villkor m.m.

Inledning

Bolaget har i ansökan sammanfattningsvis uppgett följande påverkan på miljön avseende den ansökta ändringen.

- Något minskade utsläpp av svavel till luft.
- Betydligt minskade utsläpp av stoft till luft.
- Oförändrade utsläpp av kväveoxid till luft.
- Betydligt ökad energieffektivitet.
- Oförändrat eller något minskat buller från verksamheten som helhet.

Av de av Bolaget angivna uppgifterna framgår att det inte i något fall antas bli någon försämring av t.ex. luftkvaliteten på grund av de kommande förändringarna av verksamheten.

Mark- och miljödomstolen har resonerat enligt följande vad gäller villkorsfrågor.

Allmänt villkor

Mark- och miljödomstolen finner skäl att föreskriva ett allmänt villkor i enligt med Bolagets förslag.

Utsläpp till luft av svavel från sodapanna, mesaugn och reservsystemet (befintligt villkor 3.1)

Av de uppgifter som framkommit i målet framgår att Bolaget under lång tid underskridit nuvarande villkor beträffande utsläpp av svavel med god marginal. Bolaget har i ansökan uppgett att utsläppen av svavel kommer att minska ytterligare något genom de planerade förändringarna och har yrkat att man ska utreda utsläpp av svavel efter det att den nya sodapannan tas i drift, och bestämma utsläppen med en provisorisk föreskrift under tiden utredningen pågår. Remissmyndigheterna har yrkat att domstolen fastställer slutliga villkor för detta utsläpp.

Mark- och miljödomstolen finner i likhet med remissmyndigheterna att det är både möjligt och lämpligt att nu fastställa ett slutligt villkor för utsläpp av svavel. Domstolen föreskriver därför villkor i princip i enlighet med vad Naturvårdsverket yrkat men ändrar de numeriska värdena något.

Utsläpp till luft av övrigt och diffust svavel (befintligt villkor 3.2)

När det gäller svavelutsläpp från övriga källor finner mark- och miljödomstolen, i likhet med Naturvårdsverket, att Bolagets planerade förändringar är jämförelsevis större än beträffande fastbränslepannan. Bland annat kommer utsläppet från imskorstenen som beräknas uppgår till 0,03 kg/ton massa att försvinna och den nya sodapannan kommer att ge bättre förutsättningar för att förbränna de svaga gaserna. Förändringen är således av den arten att nytt eller nya villkor kan föreskrivas. Bolaget har i första hand föreslagit att det tidigare villkoret fortsatt ska gälla. I andra hand har man godtagit Naturvårdsverkets andrahandsyrkande som innebär att utsläppet av övriga svavelinnehållande gaser som högst ska uppgå till 0,27 kg svavel per ton massa som årsmedelvärde.

Mark- och miljödomstolen finner vid en samlad bedömning att det är lämpligt att ändra det tidigare villkoret och fastställer det nya villkoret i enlighet med Naturvårdsverkets andrahandsyrkande, som också godtagits av Bolaget.

Utsläpp av kväveoxider (NO_x) från sodapanna och mesaugn (befintligt villkor 3.11)

Bolaget föreslår att frågan om utsläpp av kväveoxider från sodapannan och mesaugnen skjuts upp under en prövotid för att Bolaget ska utföra vissa utredningar. Vidare har Bolaget yrkat att man i provisorisk föreskrift medges en utsläppsmängd av 1 000 ton NO_x upp till en produktion av 690 000 ton massa och vid en produktion över 690 000 ton ska värdet 1,45 kg NO_x/ton producerad massa gälla som riktvärde. Naturvårdsverket yrkar en provisorisk föreskrift om 1,45 kg/ton producerad massa oberoende av produktionsmängd. Länsstyrelsen har accepterat Bolagets förslag till utredning.

Mark- och miljödomstolen anser, i likhet med Bolaget och remissmyndigheterna, att det är lämpligt att låta Bolaget utreda förutsättningarna att minska utsläppen från sodapannan. Domstolen finner det inte osannolikt att utsläppet av NO_x under prövotiden kan variera i viss omfattning, i vart fall under den allra första tiden. Det är därför rimligt att Bolaget kan få en något större marginal för sitt NO_x-utsläpp under den första delen av produktionsåret vilket Bolagets förslag till villkorskonstruktion ger uttryck för. Den av Bolaget yrkade produktionsmängden för när villkoret om utsläpp per ton massa ska träda i kraft, finner mark- och miljödomstolen emellertid vara alltför väl tilltagen. Om produktionen, exempelvis på grund av någon produktionsstörning som inte berör NO_x-utsläpp, stannar vid 600 000 ton massa per år skulle det innebära att Bolaget får släppa ut 1,67 kg NO_x per ton massa med sitt eget förslag. Detta anser domstolen vara för mycket. Mark- och miljödomstolen sänker således gränsen något för när villkoret om utsläpp per ton massa träder i kraft.

Vad gäller den provisoriska föreskriften finner mark- och miljödomstolen att det finns skäl att fastställa de värden som föreslagits av Bolaget och som länsstyrelsen

godtagit. Mark- och miljödomstolen anser dock, i likhet med Naturvårdsverket, att det finns skäl att föreskriva dessa som begränsningsvärden.

Bolaget har anfört att gasdestruktionspannan eventuellt kan komma att användas under en begränsad övergångstid. Mark- och miljödomstolen finner att det då också är lämpligt att reglera NO_x-utsläppet från denna panna i det fall den kommer att användas, genom att medta gasdestruktionspannan i villkoret.

Utsläpp av stoft från sodapanna (befintligt villkor 3.7)

Bolaget har i första hand yrkat att ett slutligt villkor bestäms för stoftutsläpp från sodapannan och i andra hand att Bolaget ges möjlighet att utreda frågan och att man erhåller en provisorisk föreskrift avseende utsläpp av stoft under prøvotiden.

Naturvårdsverket delar i princip Bolagets ståndpunkt i frågan. Länsstyrelsen har i första hand yrkat att ett slutligt villkor fastställs, men kan i andra hand acceptera Bolagets yrkande om en utredning i frågan och accepterar även Bolagets förslag till provisorisk föreskrift under utredningstiden.

Mark och miljödomstolen finner att Bolagets andrahandsyrkande kan godtas och föreskriver därför att Bolaget ska utreda frågan under en prøvotid. Provisorisk föreskrift föreskrivs i enlighet med vad Bolaget och remissmyndigheterna är ense om.

Säkerhetsrapport och riskbedömning

Beträffande länsstyrelsens yrkande om säkerhetsrapport och riskbedömning finner mark- och miljödomstolen att Bolaget gjort ett åtagande om detta som då faller inom ramen för det allmänna villkoret. Något ytterligare villkor beträffande säkerhetsrapporten är därför inte nödvändigt.

Övriga villkorsfrågor

Bolaget har yrkat att villkor 3.6 ska upphävas när pannan tas i bruk och uppgett att i samband med att den nya sodapannan tas i drift kommer stofhaltiga gaser i avluftningen från smältlösarna att ledas till sodapannan för förbränning. Detta innebär att villkoret kommer att förlora sin betydelse. Bolagets åtagande att i framtiden leda gaser från avluftningen i smältlösarna till sodapannan för förbränning bör omfattas av det allmänna villkoret. Något särskilt villkor i frågan är inte påkallat. Mark- och miljödomstolen delar bolagets bedömning och förordnar om att villkor 3.6 ska upphävas när pannan tas i drift.

För undvikande av eventuella oklarheter om vad som gäller, framstår det som mest lämpligt att förordna att tidigare meddelade villkor ska gälla även för det nu meddelade ändringstillståndet. Mark- och miljödomstolen förordnar i enlighet härmed på det sätt som framgår av domslutet.

Utredningstid

Länsstyrelsen har anfört att myndigheten önskar knyta utredningstiden till ett bestämt datum i stället för att den ska bestämmas av tiden för när sodapannan driftas. Bolaget har motsatt sig detta. Naturvårdsverket förefaller dela Bolagets uppfattning. Mark- och miljödomstolen delar den bedömning som Bolaget ger uttryck för.

Bolaget har ansökt om tre års utredningstid efter det att sodapannan tagits i drift men har senare accepterat den av Naturvårdsverket föreslagna utredningstiden om två år. Mark- och miljödomstolen har ingen annan uppfattning i denna fråga, varför en utredningstid om två år bör föreskrivas.

Igångsättningstid och verkställighetsförordnande

Vare sig Naturvårdsverket eller länsstyrelsen har haft något att invända mot Bolagets yrkanden om igångsättningstid och verkställighetsförordnande. Mark- och

miljödomstolen finner inte skäl att ha någon annan uppfattning och beslutar i enlighet med vad bolaget yrkat.

Övrigt

Mark- och miljödomstolen finner att det är lämpligt i de fall där nya villkor föreskrivs att dessa kombineras med en skrivelse om att de nuvarande villkoren ska gälla intill dess att den nya sodapannan tas i drift och att Bolaget ska meddela mark- och miljödomstolen samt tillsynsmyndigheten när sodapannan tas i drift.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 21 december 2020

Emma Örneby

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Emma Örneby, ordförande, och f.d. tekniska rådet Ove Eriksson samt de särskilda ledamöterna Stina Blombäck och Åsa Engman Ölund.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.